

Overkapping buitenbak manege Zonneveld

Ecologische beoordeling

projectnr. 189983
revisie 01
16 februari 2009

Opdrachtgever

Gemeente Baarn
Afdeling VROM - Planontwikkeling
Postbus 1003
3740 BA BAARN

datum vrijgave
16-2-2009

beschrijving revisie 01
Definitief

goedkeuring
dr. R. Verhagen

vrijgave
ir. A. Bosma

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Toetsingskader	4
1.3	Werkwijze	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Beschrijving plangebied en verwachte soorten	7
2.1	Resultaten bureaustudie	7
2.2	Bevindingen locatiebezoek	8
3	Toetsing effecten	11
3.1	Beschrijving ingreep	11
3.2	Effecten ingreep	11
4	Conclusies	13
4.1	Flora- en faunawet	13
4.2	Baarnse Bos	13
	Voorbehoud	15
	Referenties	17
	Geraadpleegde literatuur	17
	Bronnen internet	17
	Bijlage 1: Natuurwetgeving	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2003 is aan de manege Zonneveld VOF vrijstelling verleend van het geldende bestemmingsplan Landelijk Gebied 1992 voor de vestiging van een manege/pensionstal aan de Torenlaan. In november 2003 heeft de Provincie Utrecht de hiervoor door de gemeente gevraagde verklaring van geen bezwaar verleend (artikel 19 WRO-procedure). In dat kader werd geconstateerd dat de realisatie van een manege past als uitbreiding en verbetering van het recreatieve voorzieningenpakket van de gemeente Baarn, met ook een betekenis voor de inwoners van Soest. Tevens zou de manege geen nadelige effecten hebben op de cultuurhistorische en natuurwaarden van het Baarnse Bos. Bij deze afweging heeft ook een rol gespeeld dat een ter plaatse gevestigd varkensbedrijf beëindigd zou worden.

Door de gemeente Baarn wordt momenteel gewerkt aan een herziening van het bestemmingsplan Landelijk Gebied. De huidige situatie met betrekking tot de manege/pensionstal is in dit voorontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied (27-3-2008) positief bestemd.

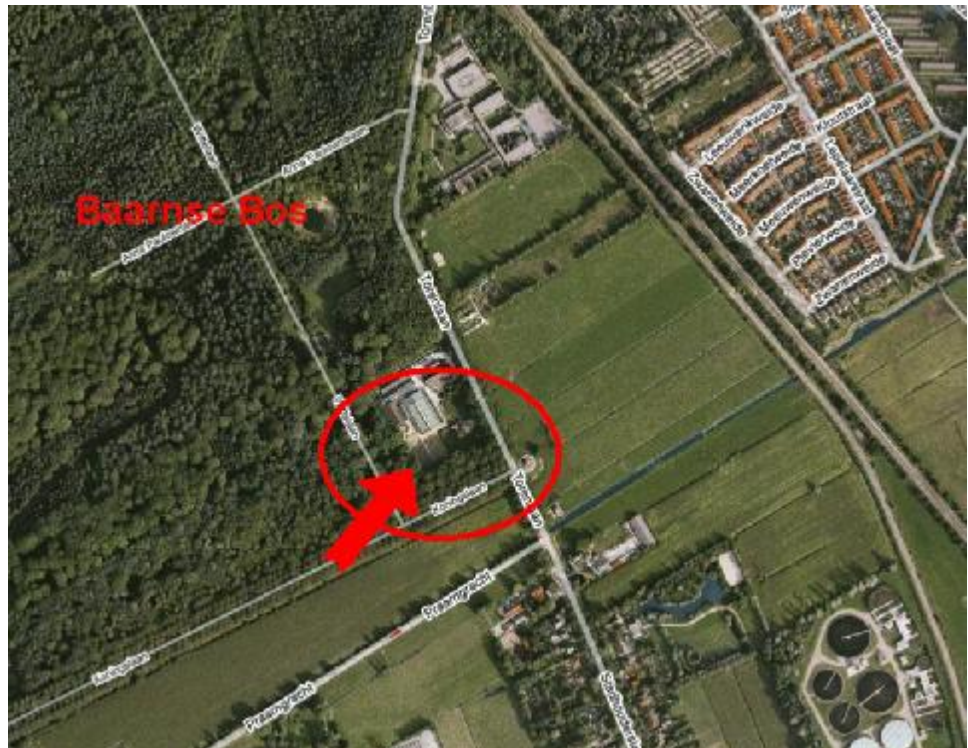
Manege Zonneveld VOF heeft nu het voornemen om de bestaande buiten-rijbak te voorzien van een overkapping. Hierdoor kan deze rijbak ook bij slechte weersomstandigheden gebruikt worden. Als gevolg van dit voornemen zal de hoeveelheid bebouwd oppervlakte van de manege/pensionstal de eerdere hoeveelheid bebouwd oppervlak van het varkensbedrijf fors (ruim 40 %) overschrijden. Dit past niet binnen de intenties van de door de provincie Utrecht afgegeven verklaring van geen bezwaar.

Daarnaast is in het voorontwerpbestemmingplan Landelijk Gebied aangegeven dat voor bebouwing een afstand van 10 meter van de bestemmingsgrens moet worden aangehouden. Het voornemen van manege Zonneveld VOF is om de gehele buitenbak te overkappen, waardoor deze op een afstand van circa 1 meter uit de bestemmingsgrens komt. Dit is dus beduidend minder dan de afstand van 10 meter die is aangegeven in het voorontwerpbestemmingsplan.

Gedurende de totstandkoming van het bestemmingsplan blijft echter ruimte voor maatwerk mogelijk. In dit specifieke geval kan wellicht volstaan worden met een kleinere afstandsmaat. De betreffende rijbak ligt tegen de bosrand van het Baarnse Bos aan, een beschermd Rijks- en Natuurmonument. Met betrekking tot de plaatsing van de overkapping en de te hanteren afstandsmaat is daarom een onderzoek naar mogelijke effecten op de natuurwaarden in de directe omgeving noodzakelijk.

1.2 Toetsingskader

De planlocatie ligt aan de Torenlaan 88-90, aan de zuidrand van Baarn (figuur 1). De locatie zelf heeft geen beschermde status in het kader van de Natuurbeschermingswet of de provinciale Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Wel grenst de locatie direct aan het Baarnse Bos. Dit bos met bijzondere cultuurhistorische en natuurwaarden is onderdeel van de EHS en tevens Rijksmonument. Vanuit dit kader is getoetst of als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling effecten op de beplanting en natuurwaarden van het Baarnse Bos zijn te verwachten. De toetsing richt zich hierbij specifiek op de vraag of als gevolg van de voorgenomen ingreep de groeiomstandigheden van de aangrenzende beplanting verslechteren.

Figuur 1: Ligging van de planlocatie te Baarn (bron ondergrond: www.googlemaps.nl). De betreffende buitenbak is aangegeven met een pijl.

Daarnaast is getoetst of als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling strijdigheden met de Flora- en faunawet te verwachten zijn. In het kader van deze wet is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. De soorten zijn hierbij onderverdeeld in drie categorieën. Beschermde, maar algemeen voorkomende soorten zijn vermeld in tabel 1 van de Flora- en faunawet. In tabel 2 zijn de minder algemene soorten vermeld. In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bijlage 1 van de AMvB vermeld.

Sinds 23 februari 2005 is een Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor de algemeen voorkomende soorten vermeld in tabel 1 van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Indien schade aan soorten vermeld in tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet niet (geheel) te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk.

Daarnaast geldt voor alle in het wild voorkomende planten en dieren de algemene zorgplicht (art. 2). Dit betekent dat handelingen die nadelig zijn voor de flora of fauna in alle redelijkheid achterwege worden gelaten, dan wel maatregelen worden genomen die redelijkerwijs kunnen worden gevergd om de gevolgen van ingrepen zoveel mogelijk te beperken, dan wel ongedaan te maken.

1.3 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden van de plannen met de lokale natuurwaarden op te sporen zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde plant- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Bij het Natuurloket is gecontroleerd of aanvullende (actuele) gegevens verkregen kunnen worden.

Stap 2. Veldbezoek

Na het bureauonderzoek is door een ecooloog een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is het aangrenzende bosperceel bezocht. In combinatie met de gegevens van de bureaustudie is beoordeeld voor welke soorten het plangebied en aangrenzende bosperceel daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten op de verwachte beschermde soorten en natuurwaarden beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden indien van toepassing mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in art. 8 - 12 van de Flora- en faunawet. De eventueel te nemen vervolgstappen worden aangegeven.

1.4 Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk behandelt de aanleiding, het wettelijk kader, het doel en de werkwijze van deze natuurtoets. In het tweede hoofdstuk wordt een beschrijving van het plangebied en omgeving gegeven en worden de verwachte beschermde soorten behandeld. Het derde hoofdstuk behandelt de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en het Baarnse bos. De conclusies worden in het vierde en laatste hoofdstuk behandeld.

2 Beschrijving plangebied en verwachte soorten

2.1 Resultaten bureaustudie

Beschermde soorten

Het projectgebied bevindt zich in kilometerhok x:148 /y:467. Volgens de gegevens van het Natuurloket (tabel 1) is dit kilometerhok voor diverse soortgroepen goed onderzocht. Desondanks is van dit kilometerhok slechts een beperkt aantal beschermde soorten bekend. Hierbij behoren wel enkele ontheffingsplichtige zoogdieren en een reptiel. Waarschijnlijk heeft deze vermelding van de zoogdieren betrekking op vleermuizen, waarvan diverse soorten in de omgeving van Baarn voorkomen. De aanwezigheid van één ontheffingsplichtige reptielensoort heeft waarschijnlijk betrekking op de Ringslang (RAVON, 2005). Verder komen in dit kilometerhok ook enkele algemene amfibieënsoorten voor.

Daarnaast komen in het betreffende kilometerhok nog diverse Rode lijstsoorten voor, waaronder enkele vaatplanten, reptielen, dagvlinders en libellen.

Rapportage voor kilometerhok X:148 / Y:467

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten					2	goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen					4	goed	51-100%	1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren		2		1		matig	51-100%	1997-2007
Broedvogels			1		1	goed	0%	1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen		1			1	goed	26-50%	1992-2007
Amfibieën	4					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders					1	redelijk	0%	1998-2008
Nachtvinders						niet		1980-2008
Libellen					1	goed	51-100%	1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

Met behulp van literatuur en relevante websites is het beeld met betrekking tot de in of nabij de planlocatie voorkomende beschermde soorten verder gecomplementeerd. Gegevens worden hierbij veelal gepresenteerd op het niveau van atlasblokken (5x5 kilometer) of kilometerhokken (1x1 km). Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het atlasblok of kilometerhok betekent niet direct dat deze soorten zich ook in of nabij het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het betreffende atlasblok of kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten op of nabij de planlocatie.

Baarnse Bos

Het Baarnse Bos is in feite een park. Het 88 ha grote bos werd reeds in de eerste helft van de 18^e eeuw aangelegd in Franse stijl, met lange rechte lanen en vijverpartijen. In het Baarnsche Bos zijn nog veel cultuurhistorische elementen aanwezig, zoals de Berceaus (beukengangen waarbij de bomen aan weerszijde van het pad naar elkaar toe gebogen zijn).

In het gebiedsplan Utrechtse Heuvelrug wordt het Baarnsche Bos aangeduid als een Park-Stinzenbos met enkele vijvers (Provincie Utrecht, 2002).

2.2 Bevindingen locatiebezoek

Op 15 december 2008 is manege Zonneveld VOF bezocht. De locatie ligt buiten de bebouwde kom van Baarn (provincie Utrecht) aan de Torenlaan. De manege/pensionstal bestaat uit een aantal stallen, een overdekte rijhal en een buitenbak.

De buitenbak ligt aan de uiterste westzijde van het manegereterrein, en wordt aan de westzijde begrensd door het Baarnse bos. De zuidzijde van de buitenbak wordt begrenst door een smalle uitloper van het Baarnse Bos. De oost- en noordzijde worden begrensd door een andere buitenbak, de rijhal en een tredmolen voor paarden.

Foto 1: De betreffende rijbak (aanzien vanuit noordelijke richting).

De rijbak zelf bestaat geheel uit kaal zand. De rijbak is dan ook geen geschikt leefgebied voor enige beschermde plant- of diersoort. De rijbak kan met behulp van vier schijnwerpers worden verlicht. Hierdoor wordt ook de bosrand fel verlicht. Als gevolg hiervan is de bosrand ongeschikt als mogelijke migratieroute voor vleermuizen door het landschap.

Het aangrenzend bosperceel bestaat uit een Beuken-Eikenbos. Langs de rand komen verspreid wat Berken voor. Er is nauwelijks sprake van enige ondergroei. Alleen langs de bosrand komt een enkele meters brede zone voor waarin Braam voorkomt. Vlak langs de bosrand loopt tevens een sloot, waarop de drainage van het manegeterrein afwatert. Aan de westzijde wordt deze bosstrook begrensd door de Wittelaan.

Foto 2: Het Beuken-Eikenbos aan de zuidzijde van de buitenbak.

Het bosperceel vormt een geschikt foerageergebied voor diverse vogelsoorten. Mogelijk dat holenbroeders als Grote bonte specht of Boomklever in deze strook broeden. Gezien de felle verlichting zullen deze soorten niet vlak bij de bosrand broeden. Door het nagenoeg geheel ontbreken van struweel zullen er geen kleine zangvogeltjes, als Vink of Roodborst, in deze bosstrook broeden.

Ook voor andere diersoorten zal de bosstrook hooguit een onderdeel zijn van een groter leefgebied. In de bosstrook zijn geen broedhopen van de Ringslang aangetroffen.

3 Toetsing effecten

3.1 Beschrijving ingreep

Manege Zonneveld VOF heeft het voornemen om de buitenrijbak geheel te overkappen. Hierbij wordt een afstand van ongeveer een meter tot de perceelsgrens aangehouden. De overkapping, met een afmeting van 21 bij 51 meter, komt op een dragende constructie van zes palen te staan. De goot- en bouwhoogten en het materiaalgebruik worden afgestemd op die van de bestaande rijhal.

Door overkapping van de buitenbak kan deze ook bij slecht weer gebruikt. De opzet van manege Zonneveld verandert hier echter niet door. Het aantal pension- en manegepaarden blijft binnen het eerder toegestane maximum van 75 paarden. De overkapping is vooral een kwalitatieve verbetering voor de pensionstalling. De rijhal is nu grotendeels bezet voor de rijlessen van de manege, waardoor het aantal uren voor mensen met een pensionpaard beperkt is. Door overkapping van de rijhal wordt hen de mogelijkheid geboden ook bij slecht weer te rijden.

3.2 Effecten ingreep

Beschermde soorten

De buitenbak vormt in de huidige situatie geen (onderdeel van) het leefgebied van beschermde soorten. Ook de bosrand van het bosperceel grenzend aan de rijbak vormt geen geschikt leefgebied voor ontheffingsplichtige soorten. Als gevolg van de realisatie van een overkapping zijn geen negatieve effecten op beschermde soorten te verwachten.

Baarnse Bos

De overkapping is in potentie van invloed op boven- en ondergrondse groeiomstandigheden in de bosrand. Met name Beuk en Berk zijn hier gevoelig voor (zie kader).

"De beuk is zeer gevoelig voor veranderingen in de lucht- en waterhuishouding van de bodem. Bodemverdichting rondom beuken door het aanbrengen van verharding, intensief betreden, parkeren en dergelijke leidt bijna steeds tot de dood van de boom. Plotselinge veranderingen in de grondwaterstand heeft eveneens afsterven tot gevolg.

De beuk geeft veel schaduw en verdraagt veel schaduw. De schors van beuken is dun en daardoor gevoelig voor zonnebrand.

Berken zijn tevens zeer gevoelig voor veranderingen in de groeiplaatsomstandigheden, zoals bodemverdichting, ophoging en verandering van de grondwaterstand. Het herstellingsvermogen van de berk is gering. Zoals de meeste andere pioniersoorten zijn ze lichtbehoevend.

(Uit: Stadsbomen vademecum, boomsoorten en gebruikswaarde Deel 4)

De overkapping vangt regenwater op. Wanneer het regenwater wordt afgevoerd naar de naast gelegen sloot, zal dit weinig veranderingen met zich meebrengen voor de waterhuishouding. Immers, het regenwater wordt in de huidige situatie via drainagebuizen ook naar deze sloot afgevoerd. Indien het echter wordt afgevoerd naar het riool zal er minder regenwater beschikbaar komen voor de bomen.

De overkapping heeft geen gevolgen voor de wortelkluiten van de bomen, aangezien de overkapping wordt gefundeerd op palen.

Qua zonlicht zijn de gevolgen beperkt. De overkapping komt aan de oostzijde van de bosrand. Beuken verdragen veel schaduw, wat betekend dat de aanwezigheid van een overkapping geen nadelige gevolgen zal hebben. De behoefte aan zonlicht voor de relatief jonge Berken in de bosrand is wel groot. Verwacht wordt dat de groei van deze bomen belemmerd zal worden. Het betreft slechts enkele bomen. Het karakter van het aangrenzende bosperceel wordt hierdoor niet aangetast.

De wijziging in de wind heeft geen nadelige consequenties, gezien de ligging aan de oostzijde. Tevens zal deze onder de overkapping doorwaaien, zodat de windwerking grotendeels vergelijkbaar zal zijn als in de huidige situatie.

De bomen in de bosrand zijn door de locatie vlak aan de paardenbak reeds allemaal tot grote hoogte opgekroond. Met betrekking tot de bouw van de overkapping zal weinig tot geen aanvullend snoeiwerk hoeven te worden verricht. De huidige vorm/ habitus van de bomen verandert niet.

Een positief effect kan zijn dat ten gevolge van de overkapping de lichtuitstraling naar de omgeving vermindert, waardoor de geschiktheid van de aangrenzende bosstrook als foerageergebied en migratieroute voor nachttactieve dieren enigszins kan verbeteren.

4 Conclusies

4.1 Flora- en faunawet

De natuurwaarden van de projectlocatie zijn zeer beperkt. Beschermde soorten worden in de rijbak zelf niet verwacht. Ook de bosrand van het bosperceel grenzend aan de rijbak vormt geen leefgebied voor ontheffingsplichtige beschermde soorten. Als gevolg van de realisatie van een overkapping zijn geen negatieve effecten op beschermde soorten te verwachten.

Als gevolg van de realisatie van de Flora- en faunawet zijn geen overtredingen met betrekking tot de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet te verwachten.

4.2 Baarnse Bos

Het aangrenzende bosperceel van het Baarnse Bos bestaat uit een Beuken-Eikenbos. Als gevolg van de realisatie van de overkapping zijn geen negatieve effecten te verwachten op deze bosstrook, onder de voorwaarde dat de overkapping afwatert op de sloot in de bosrand. Negatieve effecten zijn dan uitsluitend te verwachten op de jonge Berken die langs de buitenrand van het bosperceel staan. Door het afsterven van deze jonge Berken wordt het Beuken-Eikenbos karakter van de bosstrook niet aangetast.

Voorbehoud

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden, een veldbezoek en literatuuronderzoek. Deze gegevens geven geen garantie dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen (andere) beschermde soorten worden waargenomen. Natuur is vaak verrassend. Indien tijdens de werkzaamheden beschermde soorten worden aangetroffen dient alsnog een ontheffing te worden aangevraagd.

Referenties

Geraadpleegde literatuur

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeek & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Limpens, H.J.G.A, P. Twisk & G. Veenbaas. 2004. Met vleermuizen overweg. Dienst Weg- en waterbouwkunde, Delft en Zoogdierbescherming, Arnhem.
- Provincie Utrecht, 2002. Natuurgebiedsplan Utrechtse Heuvelrug 2002.
- Ravon, 2005. Meetnet Reptielen & inhaalslag verspreidingsonderzoek. Nieuwsbrief nr. 33.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Bronnen internet

- www.naturalis.nl/EIS
- www.natuurloket.nl
- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.piscaria.nl
- www.vzz.nl

Bijlage 1: Natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. In het geval van de locatie in dit rapport is alleen de soortbescherming van toepassing.

Flora- en faunawet

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen SBZ welke zijn vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van de opgenomen soorten tegen plukken, uitsteken, opsporen, verstoren, doden en vervoeren. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent op zich geen externe werking, maar voor enkele soorten worden de begrippen in de Flora- en faunawet ruimer uitgelegd, bijvoorbeeld voor vleermuizen. Afhankelijk van de betreffende soorten worden projecten getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Daarbij moet echter wel rekening worden gehouden met de functionele omgeving van een soort. Een verblijfplaats van een soort staat niet los van zijn directe omgeving. Verstoring van de directe omgeving leidt voor veel soorten tot verstoring van de verblijfplaats. De grootte van die directe omgeving is soortafhankelijk en terreinafhankelijk en kan de grenzen van het projectgebied overschrijden. De toetsing besteedt onder andere aandacht aan deze aspecten.

In het kader van de Flora en faunawet wordt een groot scala aan dier- en plantensoorten beschermd. De aanvankelijke ruime bescherming van een grote groep gewervelde dieren (o.a. zoogdieren en vogels) en een beperkte groep ongewervelden (o.a. enkele vlindersoorten en libellensoorten) in Nederland is met ingang van het nieuwe Vrijstellingenbesluit¹ genuanceerd. Op basis van dit besluit zijn drie categorieën beschermde soorten te onderscheiden, gegroepeerd in drie tabellen.

Tabel 1. Algemeen voorkomende soorten, waarvoor een vrijstelling geldt voor overtredingen van artikel 8 t/m 12 bij de uitvoering van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik.

Tabel 2. Overige soorten, die minder algemeen voorkomen en veelal zeldzaam zijn of bedreigd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt met behulp van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. In deze categorie vallen ook alle vogelsoorten. De vrijstelling is alleen van toepassing op werkzaamheden als 'bestendig beheer en onderhoud', 'bestendig gebruik' of 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'. Wanneer niet volgens een dergelijke gedragscode wordt gewerkt of als het andere ingrepen betreft, is een ontheffing nodig. De ontheffing voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Zonder gedragscode vallen broedvogels niet hieronder, maar onder het zwaardere toetsingsregiem, genoemd onder 3.

1. Besluit van 10 september 2004, houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. Dit besluit is sinds eind februari 2005 van kracht.

Tabel 3. Strikt beschermde soorten die zeldzaam en veelal bedreigd zijn. Hieronder vallen tevens de soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van 'bestendig beheer en onderhoud' en 'bestendig gebruik' als gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode. Als het andere werkzaamheden betreft of als niet gewerkt wordt conform een gedragscode moet voor deze soorten een ontheffing worden aangevraagd. Voor deze soorten geldt een streng toetsingskader waarbij moet worden aangetoond dat er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang, er geen alternatieven zijn en de ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming omvat de Natura 2000 gebieden, aangewezen in het kader van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn (Natura 2000, een soort ecologisch netwerk op Europese schaal) en de Ecologische Hoofdstructuur.

De bescherming van de Natura 2000-gebieden is sinds 1 oktober 2005 geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Op dit moment vallen de Habitatrichtlijngebieden, waarvoor nog geen aanwijzingsbesluit aanwezig is, op grond van jurisprudentie nog onder de rechtstreekse werking van de Habitatrichtlijn. De VR(Vogelrichtlijn)gebieden zijn in 2000/2003 wel formeel aangewezen en vallen derhalve onder de Nbwet 1998.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de natuurwaarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied. Als er effecten op de specifieke waarden in het gebied zijn te verwachten zijn de werkzaamheden vergunningplichtig in het kader van de Nbwet '98

Het beschermingsregiem van de Ecologische Hoofdstructuur is niet in wetgeving vastgelegd, maar geregeld een beleidsnota, in dit geval in de Nota Ruimte (2004). De wettelijke bescherming van de EHS vindt plaats via het bestemmingsplan.

De bescherming van de EHS gaat uit van een 'nee, tenzij'- regime. Het beleid is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, rekening houdend met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Deze wezenlijke kenmerken en waarden bestaan uit een combinatie van de geologische ontstaansgeschiedenis (geomorfologie), bodemvorming, onder andere door begroeiing en het historisch gebruik door mensen (aardkundige waarden, cultuurhistorische waarden) en waterhuishouding. Het resultaat hiervan zijn vaak bijzondere natuurwaarden (actueel of potentieel) die veelal in gebiedsplannen worden beschreven en de basis vormen voor nagestreefde natuurdoeltypen. Daarnaast kunnen de kenmerkende waarden bestaan uit de kwaliteit van water, lucht, rust, stilte, donkerte.

Binnen en in de nabijheid van EHS-gebieden zijn nieuwe plannen, projecten of handelingen niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Als er echter geen reële alternatieven aanwezig zijn én er is sprake van groot openbaar belang kan het project doorgaan als de schade zo veel mogelijk wordt verzacht en de resterende schade wordt gecompenseerd. Elke provincie heeft het compensatiebeginsel voor de EHS nader uitgewerkt in een nota. De provincie is het bevoegd gezag via de toetsing van bestemmingsplanwijzigingen.